

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН ЗА СРПСКЕ ПЧЕЛАРЕ

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

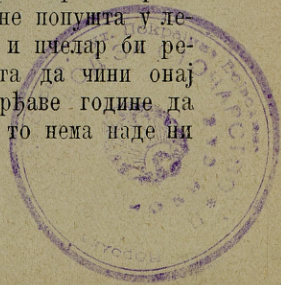
Иван Маширевић

Бр. 11.	Изази једанпут месечно	Цена је листу на годину 2 ф. или 5 дин.	Година I.
---------	------------------------	--	--------------

Пчеларски календар

МЕСЕЦ АВГУСТ.

Нпчеларска година се приближује крају јер и флора бива све слабија. У овом још месецу може се пчелар побринути за добар мед, који ће оставити пчелама преко зиме. Истина да се пчелар за то већ требао побринути, јер први најбољи мед оставља се пчелама. Али кад узмемо у обзир, да је ова година скоро свуда тако рђава била и то баш у оно доба, кад падају главније наше за пчеле, као багрен и липа, онда допста остаје још овај месец пчеларима, да се побрину за мед, који ће пчелама дати преко зиме. Сад је у цвету белп босиљак. Ово је једна од најважнијих паша за пчеле. Тој паше се радују сви пчелари, који ту пашу у свом крају имају, јер се пчеле на босиљку не само поправе ако је дотле рђаво било него се на босиљку и пчелар за кратко време набере много меда. Ово је паша поред које матица не попусти у лежењу, него она још друштво занавља и подмлађује и пчелар би рекао, да је у добу ројидбе у мају и јунију. Но шта да чини овај пчелар који у своме крају до сад није могао због рђаве године да дође до меда ни за себе а ни за пчеле своје, па уз то нема наде ни

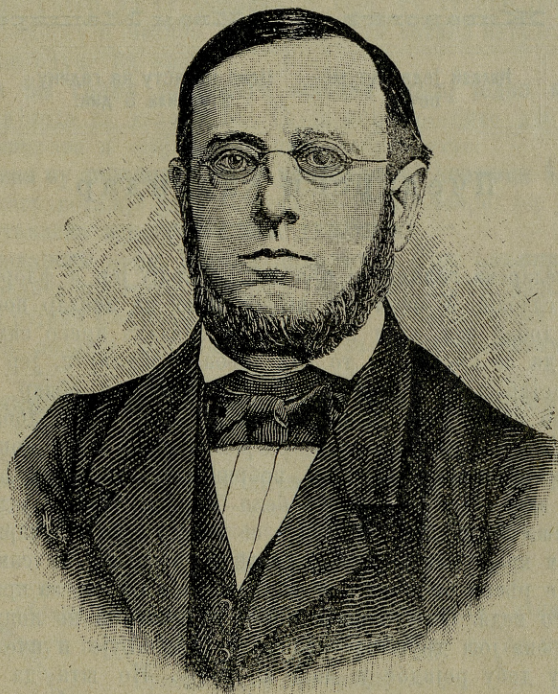
на босиљак или другу коју нашу. Томе пчелару не остаје друго, него купити меда или ако има стара па дати пчелама или носити своје кошнице на босиљак. Ако се за ово не побринемо не само да не ће наше кошнице меда за зиму имати него ће кошнице и народом ослабити, матица ће престајати лећи и из тог излази, да такове кошнице улазе рђаве у зиму, улазе слабе, без меда и са маторим пчелама.

Одг. уредник.

Павао Шенфелдо пастор.

Павао Шенфелдо родио се 21. новембра 1821. г. у њеком малом сеоцету доње Шлезије. Од десете године почео је учити гимназију, али последије двије године остави гимназију и ода се тежаштву. Али старији му брат, који је учио богословију у Бреслави, утјечао је на њега, да се повратио опет у гимназију. Кад је свршио гимназију оде у Бреславу и сврши

Павао Шенфелдо пастор.

ту богословију. У Тенчелу добије парохију и ту одмах почне пчеларити и испитивати научно пчелу. Обично је држао четрдесет кошница у парохијском врту, које су му служиле за довољан материјал за испитивање и истраживање. Забављао се и забавља се још и данас са физиологијом, анатомијом и бијологијом у пчеле. Силне је чланке написао по разним пчеларским новинама, особито у Нердлиншким пчеларским новинама. Писао је о топлоти у пчеле и роју; о чулима у пчеле. То је написао на молбу Берлепшеву за његову огромну пчеларску књигу *Die Biene*. Берлепш у својој књизи *Die Biene* каже за Шенфелда да је *eine der ersten Imkergrößen*. Шенфелд је нашао бацила од болести, коју ми зовемо куга пчелиња (*Faulbrut*); писао многе чланке о кузи пчелињој, о срдобољи и о другим болестима пчелињим; писао је како постаје восак; како функционирају жлијезде пчелиње; он је нашао уста од хилус-желуца и како та уста функционирају кад се хране пчеле рђом, како се тако рђа не помијеша са медом у желуцу за мед; бранио је партеногенезу од противника; како функционира желудац за мед; написао је год. 1896. књижицу *Über die Ernährung des Biens*. Том књижицом — као што каже Герстунг — подигао је Шенфелд сам себи диван споменик, који ће славу његову казивати доцнијим и доцнијим нараштајима. Шенфелдо је највећи анатом и физијолог пчеле и све што имамо о томе, то је од њега. Он је напошљетку — и духовни отац схваћања друштва пчелињега као организам као једно тијело и прославио је ове године педесетогодишњицу својега неуморнога и врло плоднога рада на пољу физијологије, анатомије и бијологије у пчеле. Схаћањем друштва пчелињега као организам као једно тијело основао је он и свештеник Герстунг — као што смо споменули у 8. бр. „Српскога Пчелара“ — нову школу у пчеларству, школу младопчелара, којој је противник Берзон са својим присталицама. Шенфелдо је својим одличним радом стекао признање и хвалу не само код Нјемаца него и код свијех народа, зато му и ми кличемо: Живио!

Гл. уредник.

Кад ћемо добити више меда од бела босиљка?

Vреме кад пишем ово отпочињу белити се стрџике од бела босиљка као снегом обаеуте. Тешко да се пчелари радују више икојој паши него што се радују белом босиљку. Изгледу су, да ће ове године после ових благих киша бити доста босиљка, и ако буде још медовит, имаће пчелари користи од њега и добро ће им доћи особито ове године, кад до скора није било ни времена да пчеле могу по вољи радити. Но ми још не знамо у напред каква ће бити паша бели босиљак, хоће ли бити добра или лоша; то ће се видети.

Али напред ћемо напоменути, да пчелар који хоће да добије више меда мора се владати према паши и стање кошница на извештан начин удешавати.

Сваки практичан пчелар из искуства зна, да при којој бољој паши н. пр. багрону, липи или белом босиљку врло често смета матица својим претерано наглим лежењем, тако, да је цела кошница пуна леглом а меда ништа; а бива неки пут да је пуна кошница меда а а легла слабо. Откуда то? Кад бива онај, а кад овај случај?

Ако је паша слаба, онда ћемо врло често опазити, да су кошнице јаке народом наравно без меда. Ако је паша врло добра, пчеле тако брзо раде, да све ћелице испуне медом, прехитре и матицу и она нема где да леже, дакле пуно је меда. Но када је обична паша, нити слаба нити особито добра, рецимо у средњу руку, онда ћемо видети, да опет има мало меда а много легла. Овакову пашу у средњу руку називам обична, јер доиста је така код нас најобичнија. У таким приликама да би пчелари спречили матицу у распођавању и добили што више меда, покушавали су свашта, поделили су кошнице на плодиште и медиште. Хенеман је измислио познату решетку, кроз коју могу пролазити радилице а матица не може и т. д. Ако је потреба спречити матицу у распођавању н. пр. у мају или јунију дакле кад су кошнице јаке народом и имају доста легла, рецимо за време багрена или липе, тада је најбоље кошнице, које

смо одредили да нам сабирају мед, обезматичити онда, кад почне паша. Тиме смо претворили тако рећи целу кошницу у медиште. Легло које је у ћелицама развијаће се и постепено ће излазити младе пчеле. Празне ћелице пошто нема матице да их залеже, пчеле ће испуњавати медом. То ће брзо ићи, јер осим тога што има гразна места за мед неће се трошити мед ни за исхранивање легла, јер га нема. Пчелар ће моћи често истресати и тако ће с коришћу употребити пашу. Кад престане паша у томе ће изаћи и матица из матичњака, који је остављен, матица ће се оплодити и наново ће се друштво појачавати.

Ако буде босиљак медовит показаће се одмах јер ће пчеле прехитрити матицу, ако не буде, пчелар не сме ни рачунати да истреса мед, но ако буде у средњу руку шта да чини?

Хоће ли обезматичити кошнице? Не, то несме чинити сада, јер је за босиљак то доцкан. Кад би пчелар обезматичио кошнице сада, могао би упропастити свој пчелињак. Истина пчелар би добио меда, али младе матице, које би изашле кроз петнаест дана може бити не би се све ни оплодиле ако нема трутова, а ако би их било и матице се оплодиле треба знати, да смо на крају године пчеларске, да после босиљка скоро и нема више паше и матице би још који дан само легле. Старе пчеле изнурене помрле би још ове године, а младих пчела које би требале да презиме, било би врло мало и тако би биле у опасности кошнице.

Дакле од јулија почевши, не смемо кошнице обезматичити. Па како онда да радимо?

За ову прилику је најзгоднија ханеманова решетка у американци Живановићеве конструкције. Кад матицу оставимо да леже и дадемо јој пет оквира за легло, — кошница ће се занављати младим пчелама и нема опасности за зиму. Занављање ће бити умерено, јер матица не може кроз решетку пролазити у целу кошницу и ширити легло. Остали оквири иза решетке биће пчелама на расположењу да их пуне медом, а пчелар ће имати чист посао, оквири нису измењани са медом и леглом

него су испуњени само с медом и он ће мед чешће истресати.

Дакле за ову прилику немам довољно речи да препоручим свакоме овај начин и уверен сам да ће се сваки добрим успехом о томе осведочити.

Да поновим још једанпут: Ако буде паша врло добра пчеле ће и без решетке својим брзим радом спречавати матицу у лежењу. Ако буде слаба паша нема ни пчелар много разлога да спречава матицу, а ако буде паша обична онда пчелар мора матицу оставити нека леже због младих пчела, које требају за зиму али треба да ипак спречи бар претерано нагло расплођавање како би дошао до меда. То ће учинити најбоље ханемановом решетком у американци Живановићеве конструкције.

Одговорни уредник.

Пчела и културни народи старога века.

(У КРАТКИМ ЦРТАМА.)

(Наставак.)

Да пређемо на најкултурнији народ стари, на Грке. Не давно се сазнало, да су Грци познавали мед и његова својства од вајкада, дакле пре Омирова доба. У најновије доба након три тисуће година нађено је у Микени један леш,* на којем се оджало месо и мишићи, нарочито на глави тако, да се може раззнати лик те лешине. А што се тако лепо очували толико дуго делови меса и мишића има се приписати меду, који су Грци већ у оно прастаро доба употребљавали за конзервисање мртвих својих.

Омир на више места у својим епосима упоређује гомилу, руљу са ројем. Спомини, да је мед био омиљена храна и посластица јелинских јунака, даље како Сирене имају глас сладак као мед, а Несторове речи слађе су од меда. Још спомини, да су Грци мед мешали с вином и тако га пили, а с млеком помешан мед жртвовали су за душу покојника.

* Леш је ископан под надзором чуванаго старинара Шлимана.

Исијод сматра пчѐлу као символ златнога доба људског, кад људи још нису знали за трнокоп, рало и волове, када је сама природа нектар потоцима давала.

Бујна машта старих Грка дала је златну улогу пчели и меду и у скаскама о боговима. Мед беше прва храна врховном богу Зевсу. Титан је предао владу над светом своје брату Сатурну под погодбом, да не сме отхранити ни једно мушко дете; стога је он прождирао сву децу, коју му је жена Реја рађала. Но она затаји од њега Зевса и склони га на оток Крету у једну пећину брега Дикта. У ту пећину улетале су пчеле и храниле медом дете Зевса. Из благодарности подарио им је врховни бог способност да купе себи зимницу у Ћелије те да им се не може нигде сатрти семе. Баху, богу вина, као младићу беху усне медом помазане.

И Грци су гледали у пчели символ вредноће, а у меду свега слатког и пријатнога. Ксенофонат истиче ревност у матице а Плутарџих вели, као што пчеле из свакојаких цветова купе вредно што је најбоље и најблагородније тако и младић ваља да црпе храну својем духу и срцу из песничких списа. Ликург сматра народ за узор родољубља и рада пуног пожртвовања за опште добро; а нарочито Платон узноси пчелину задругу као узор добро уређене државе. Приповеда се за неке песнике и мудраце као н. пр. за Пиндара и Платона, да су им пчеле слетале на усне док су у колевци били предсказујући им слаткоречивост и мудрост.

Још је мед важну улогу играо при принашању жртве боговима. Платон спомиње, да су Грци од памтивека жртвовали боговима плодове медом попрекане, чак су и читава комађа сађа с медом жртвовали боговима да би одвратили од себе гњев њихов, или да би их умилостивили. Мед помешан с водом и вином сматрали су за омиљен напитака бесмртних богова те су шкروпили њиме стоку прунету на жртву вишим боговима. Мед и млеко давали су свештеницима посвећенима у тајне бога Митре. Овај бог, који је првобитно перзијски, носи у устима пчелу као обележје своје тајанствене науке. Жарци, посвећени у тајне, пре сваког свештеног обреда прали су се у замедљаној води.

Сем тога мед је заузимао видно место у домазлука старих Грка, који су га држали за пријатну и здраву храну, чак су веровали да се медом продужује век човечји. Филозоф Питагора

као што се прича живео је готово о самом меду. Сам је говорио да једино меду има захвалити што је дочекао старост од деведесет година. Шаливчина филозоф Демокрет дао се намотати од својих кћери да узима меда те да тако одложи самртни час, који му се приближавао, до после светковине Церерине, како би се оне могле изиграти. За медене колаче знали су Грци већ из времена боја жаба с мишевима, но нису сви Јелени имали једнак суд о меду. Племена у Атици и још неке друге покрајине сматрали су мед за обичну храну, а Шпартанци и мед и с медом зготовљена пића јестива за слатким као што се то види из ове анекдоте: када је Шпартанац Лизандар пролазио кроз Јонију послали су му Јонци, да би га процестили, сем осталог једнога вола и медених колача. Лизандар не скидајући очију са медених колача запитаће, какво је то јело. Кад му рекоше да је зготовљено од меда, сира и брашна примети Лизандар: подајте то Хилотима (робовима) нека једу, слободном Шпартанцу не приличи тако јестиво. Вола даде заклати по шпартанском обичају и процести се са својим друштвом.

Мед је био цењен и са лековите силе своје. Није ваљда било ни једног лека, у којем није било помешано и меда. Па и дан данас мед је задржао важно место у народном лекаству.

Када је шпартански краљ Агезипол умро од грознице на Халкидици метнули су га у мед и тако пренели у Шпарту. О преносу тела краља Агезилаја из Јегипта у Шпарту има две верзије. По једној њега су метнули у мед, по другој облили су му леђину воском. Из свију ових података види се, да су Грци веома много меда трошили. А и потрошња воска била је доста велика. Восак је употребљаван на разне сврхе. Од њега се чиниле буктиње, правиле се таблице воштане, по којима су писали те су им служиле у место хартије. Од воска су готовили разне пластичне ствари (облике од воска) даље им је восак замењивао данашњи првени восак.

Мало је трагова остало о начину пчеларења у старих Грка, но по великој потрошњи меда и воска може се извести, да су они у доста великим размерима пчеларили. У малој државици Атици у време Периклово било је до 20 000 кошница, и ако је веровати колумелову податку Ахајци су знали за оно да на осовини роди мед па су пренашали кошнице на бољу пашу.

Солон у својим законима дотиче се и пчеларства. Па и у

теоријском знању далско су одмакли стари Грци. Мора се човек дивити како је Аристотел познавао пчелин живот који је живео на три и по столећа пре Христа. Проучавајући темељно пчелин живот наслуђивао је неке чињенице које су тек у наше дане објашњене и. пр. знао је за назовиматицу, за партеногенезу итд.

Ево неколико његових мисли о пчели. Пчеле живе у друштву, које се састоји из једног вође или краља, из трутова или великих пчела и из радилица или малих, корисних пчела. Матица је тесно скопчана са народом. Ма да ништа не ради, она је спона која држи пчелину државу а пчеле су јој зато одане и пазе је као очи у глави. Нити могу оне бити без ње, нити она без њих. Разболи ли се матица цео народ тужи, а умре ли задруга се растурује. Налик је на радилице, од којих се разликује дужином стражњег трупа; у том што има као и оне жаоку којом не боде и у том што су и једне и друге женке; с трутовима се пари и тада постаје мајком целога народа а не излази нигда из кошнице осим у време рођења. Трутови су највећи од свију пчела, мушаци су и немају жаоке. Не раде ништа и после ројидбе пчеле их терају напоље из кошнице. Радилице су најмањи али најмногобројнији чланови друштва и јачина народа је једна од првих погодаба, до које стоји напредак кошнице. На радилицама стоји цела кућа. Оне граде саће, негују легло, скупљају животне потребе, бране друштву од насртљиваца непријатеља и т. д. Не може се видети, како пчеле граде саће. Ипак се зна, да почињу са таванице па терају доле на ниже и да између сваког сата оставе толико простора колико две пчеле могу проћи напоредо. Најпре граде саће са малим ћелицама за радиличко легло, затим, ако изгледа да ће бити обилате паше, граде веће ћелице за трутовско легло, напоследку доле на рубу саћа изводе велике ћелице окренуте тумбе, у којима се матица излеже. Младе пчеле постају из јајета, из којег се излеже прво првић преобрази се у чауру и као потпуна пчела прогризе поклопац. Ројидба пада у почетку Плајада (око половине маја). Кошнице се неколико пута роје чак и осам до десет пута:

Аристотел спомиње да су имали две и три бербе меда, главне су биле две: у пролеће и у јесен. Пре почетка маја није било меда у изобиљу. О јесењој берби једна кошница издала би око 10 фуната меда а који пут и око 15, чак и 30 фун. У осталом добит је стајао до јачине народа и до паше, те се пре-

поручивало ради веће добити у меду да сеју медовите биљке као: пасуљ, сочиво, бадем, митру и тимџан. При вађењу меда најуре су накадили пчеле да би их укротили. Према берби разликовали су пролетњи, летњи и јесењи мед. Исцеђен мед остављали су у непоклопљене судове да се прочисти.

(Свршиће се.)

Солбор, априла 1897.

поп Милутин Гавриловић.

Дописи „Српском Пчелару“

У Јаску, на Видовдан 1898.

Поштовани господине уреднице! Непогодно време, које траје у нашој околици више од осам недеља, узрок је што вам не могу јавити да нам пчеларство ове године напредује. Још с пролећа појавише се добри знаци на кованлуку, паша беше тако бујна, да се сваки пчелар зарадовао да ће му кошнице добро напредовати. Док су воћњаци цветали, кошнице су нам врло добро напредовале. Друштво се почело брзо расплођавати, тако да смо још у априлу доста трутова имали. Но друге половине месеца априла престаде сасвим паша, те и оно мало меда што су пчеле с пролећа накупили, потрошише га на исхрањивање легла, па стадоше почетком маја трутове из ћелица извлачити напоље. Када сам тај знак у своме пчелињаку опазио, знао сам да нам се добра година не спрема. Откада је престала пролетња паша у нашем крају, наступило је право мртвило по пчелињацима нашим. Силна киша, која је с хладноћом подала, починила је много штете у свима нашим, јер и онда када је престала падати, сутра дан од силне мочари дизаху се густе магле, које штетно утицаху и на саму вегетацију у природи. Све младо лишће које је с пролећа истерало осушено је од маглуштине, па је за неколико дана опало, тако да су воћке поново морале листати. Што је нешто и било цвета у природи по ливадама и багренама пчеле не могоше употребити због хладноће и несносне кише, која је у то доба бурно мало не сваки дан падала. После јачег пљуска наилазио сам на многе мртве пчеле под багренама, које се никад повратити не могаху, јер их је киша у земљу препљескала, те не само да нисмо меда добили, већ нам се и друштво пчела у кошницама много проредило. Поред све те непогоде кошнице нам се добро држе, пуне су легла и потпуно су спремне за ројдбу, само нема меда да би се могао истресати.

У околици румској нешто је боље било, тамошњи пчелари у толико су напреднији били, што су много раније од нас ројеве добивали, а могли су нешто и меда трести, јер су им кошнице с пролећа јаке и дебеле биле; главна им је паша била раница, која се по спахилуцима у велико сеје.

Када смо таково време до данас имали, онда није чудо, што нам вредне пчеле не могаху ништа радити, но надамо се да ће рђаве дане бољи заменити; иде нам у сусрет липа и бели босиљак, па ће нам за извесно марљивост наших пчела надокнадити оно, што су не својом кривицом издангубиле. Своје кошнице изродио сам на вештачки начин; ројеви су ми особито добри.

Проглас који је изашао у 9. бр. „Српског Пчелара“ обрадовао ме је, што позвасте српске пчеларе у Руми да се што пре састану и договоре, да се овог лета сазове пчеларска скупштина у Руми, која би имала задатак да оснује српско пчеларско удружење. Честит и вредни свештеник и пчелар г. Марко Шаула, требао би да прикупи већину пчелара око себе, те да сложено и спорасумно пораде на остварењу српског пчеларског удружења, које би знатно унапредило пчеларење у нашим крајевима.

С одличним поштовање и поздравом *Васа Латинкић*
парох.

Кладово, 25. јунија 1897.

Поштовани пријатељу! Читајући у вашем и уваженом и корисном листу „Српском Пчелару“ пчеларски календар за месец јулиј, видим да је код вас ове године рђава паша. Истина да у овој години није ни код нас паша Бог зна како добра, чему је узрок што и ви сами наводите дуго кишовито време; но ипак јасан досада добио од мојих најјачих кошница по 10 к. меда, и оставио им довољно у кошници да им се нађе ако у случају наступи непогодно време.

Овај крај одакле вам пишем и у који сам се доселио пре две и по године да живим, из свог досадањег искуства могао бих рећи да је врло добар за пчеларство.

Овај је крај по положају свом врло згодан за путничко пчеларење, и ја бих гарантовао свакоме да у овоме крају ко би пчеларио са 200 ком. кошница могао би у средњим годинама какве највише бивају узимати најмање 4000 дин. за сам мед, а потребно је за све то 3 месеца да човек проведе на пчеланику, осталих девет месеци му је на расположењу, осим што мора увек с времена на време кошнице очистити и прегледати их.

Кошницу коју препоручујете, а то је американка г. Ј. Живановића, поручио сам и добио сам је од г. Живановића и добро ми је дошла, јер сам и остале кошнице у својој пчеларској радионици по њој израђивао, и то баш у оно време када је г. Јован П. Јовановић износио у Тежаку своје мишљење о тој кошници. Но ја сам боље канда познавао кошницу г. Ј. Живановића, јер сам се са истом пре 2 год. опријатељио. Што се мене тиче познајући г. Јовановића и г. Живановића као и кошнице о којима је реч, рекао бих да је г. Јовановић на врло великој странпутици па чак и да не познаје кошницу г. Ј. Жи-

вановића американку и да је чак ни очима још није видео.*) Или је он уобичајио да не може бити ништа боље од онога што он изабере. У главноме он је бар за се сазидао бусију у Тежаку да му не треба никоме доказивати, ако би га ко упитао зашто своје кошнице не замени бољом. — Живановићевом Американком.

Нека г. Ј. П. Јовановић и даље пчелари како он зна да је најбоље, а ја сваком отворено кажем да једва чекам друго пролеће, да се свих других система што их на свом пчеланику имам курталишем

Једино је што бих могао рећи да су Живановићеве Американке купљене у Карловцима код њега, доста скупе и пчелар нема рачуна да их отуда нарочито српски пчелари из Србије набављају **) Мене иста кошница не стоји скупе у мојој радионици од 6 дин. поред свега тога што су даске код нас због царине много скупе.

Материјала ми не иде више у једну кошницу од 4 дин. да је потпуно свршим. Пчеларски поздрав

В. О. П. Стижанин пољодеалац и пчелар.

*) Ово бих и ја рекао.

Одг уред.

**) Истина је, јер се на граници плаћа врло велика царина, зато је најбоље да сваки ко жели шта наручити од Ј. Живановића из Карловаца учини то преко срп. пољопривредног друштва.

Одг. уредник.

К њ и ж е в н о с т

О кристалисаном меду и о мравињој киселини. Chemiker-Zeitung, централни орган немачких кемичара донео је године 1884. у бр. 35. од Dr. W. Lenz-а чланак о кемичком испитивању меда. Поред драгоцених података за пчеларство с обзиром на кемичке састојке меда има у том чланку и других занимљивости за пчеларе.

Познато је, да се мед после неког времена кристалише, ушећери. Писац поменутог чланка вели, да ово кристалисање обавља ваздух и светлост. Кад се од меда уклони ваздух и светлост, он остане дуго течан. Чим дође пак на ваздух и на светлост, из њега се издваја грожђани шећер (Traubenzucker) у облику кристалне масе, која се обавије око воћног шећера (Fruchtzucker); овај шећер има то својство, да остане увек у течном агрегатном стању, никад се дакле не кристалише, те тако добивамо кристалисан мед. За практичног пчелара ово има вредности код чувања меда, јер наша публика већма воли течан мед од кристалисаног. Исресен мед дакле ваља добро затворити, да га држати на мрачном, сухом месту. Ако се мед ипак после дужег времена ушећери, лако га је начинити течним. Метне се заједно са судом, у којем је, у врућу воду, али не врелу, јер би изгубио кус и арому; затим се тај суд с медом увије у крпе, да се полако исхлади; крпе помажу, да се топлина у меду дуже задржи, па се тако и средина отоци. Вредно је знати и то, да непо-

клопљени мед (што ми зовемо: незрео мед) има мању специфичну тежину од поклопљеног меда, јер није тако концентрисан, као овај.

Но осим занимљивих ствари има ту и неколико погрешних мисли. Писац наине вели, да се у самом нектару, кад он дође у пчелино тело, развија нека киселина, и по Stoddart-у би то била мравиња киселина. Помоћу те киселине и протевинске материје (које такође има у нектару) постаје од нектара мед. Stoddart навађа још и начин, како се у нектару ствара мравиња киселина; он вели, да она постаје оксидацијом тршчаног шећера. Ова нам шпозета изгледа погрешна. И сам писац поменутог чланка не одобрава је, већ се придружује, ослањајући се на кемичара Фогла, мњењу, да је мравиња киселина секретциони продукт пчелиног тела, па се из тела пчелиног она здружи са нектаром и инвертује га у мед. Овом се мишљењу донекле можемо и ми придружити, али ћемо додати по Dr. E. Erlenmeyer-у и Dr. A. Planti, на које се и писац позива, да главну улогу при инвертовању нектара у мед игра пљувачка из пчелиних жлезда. Поменуто претпоставку Stoddart-ову, да мравиња киселина постаје оксидацијом тршчаног шећера можемо примити, али тако, да се она ствара у органима пчелинога тела, а не у нектару. И природније је, да мравиња киселина долази у нектар из тела пчелина, где је има већ готове, него да се она у нектару за себе ствара.

Мало ниже у примедби навађа се мишљење комичара Bernbeck-a, који вели, да се у меду, добивеном из простих кошнице кад се пчеле сумпором угуше, налази увек мравиње киселине, а у меду из ђерзонака, који се добива центрифугалном справом, има је врло ретко, тек некад. (То мишљење је изнео Bernbeck у *Landwirtschaftliche Blätter, Speyer, 1883. стр. 78.*) У овоме има истине, али је погрешно речено. Из простих кошница добива се мед у касну јесен. Онда је већ сав скоро поклопљен, а познато нам је, да пчеле, кад напуне ћелицу медом, пре него што ће је затворити, спуште у мед по кашлицу мравиње киселине, да га тим конзервишу. У таквом меду дабогме има подоста мравиње киселине. А из ђерзонке се вади мед преко целе године. Практичан пчелар тресе мед још док га пчеле нису поклопиле воштаним поклопцима. У такав непоклопљени мед не спуштају пчеле мравиње киселине* и отуда долази та привидна разлика између меда из прости кошнице и онога из ђерзонке. Мед је мед. Ако га оставимо и у ђерзонци, док га пчеле не покlope, па га онако поклопљеног истресемо, уверићемо се, да је исти, као и онај из плетаре.

Александар Живановић.

Пчеларска библиотеке свезак IV. О ројидби (са сликама) написао Миливој Чудомировић Ср. Карловци. Српска манастирска штампарија 1897. Цена 20 новч. Вредни учитељ пчелар и наш сарадник М. Чудомировић крај свега што смо напоменули у пређашњим бројевима да је одзив од стране читалачке пу-

* У броју што долази осврнућемо се на ово.

блике према Пчеларској библиотеци врло слаб, ипак се решио да учини љубав српским пчеларима и српској пчеларској литератури издањем IV. свеске пчеларске библиотеке *О ројидби* не жалећи материјалних жртава. Колико је ово достојно похвале толико заслужује похвале и само његово делце по садржају. Јесик му је могао истина бити правилнији иначе најтоплије препоручујемо ову књижицу свима пчеларима као добру и корисну.

Оде. уредник.

Виноград, лист за виноградарство и воћарство. Изашао је 7. број са овим садржајем: Очење лозе, каламљење; виноградарски календар за јуни; питања и одговори; напомена виноградарима; књижевност.

П а б и р ц и

— **Пчеларски курс у Карловцима 6. и 7. јулија.** Као што смо у прошлом броју јавили да ће се 6. 7. (18. и 19.) јулија одржати по жељи неке г. г. учитеља практичан пчеларски курс, тако је и било.

Истина да је ово новост у нас и да је ово први пчеларски курс код нас ипак морамо рећи, да нам тај први пчеларски курс није испео онако као што смо ми очекивали и желели према писмима и извештајима са стране пре курса. Да нису била обећања о великом одзиву изрицана унапред, ми бисмо и овим били врло задовољни.

Пре свега морамо изјавити, да они који су у првом реду требали доћи и ради којих је и био заказан тај курс, и који су управо сазивачи и аранжери тога курса нису се у довољном броју одазвали, а то су наши учитељи, и то учитељи, који су били у Петроварадину на војној вежби, јер они су по отпусту из војске требали 6. и 7. у Карловце доћи, ал они без сумње узнурени од напора развијаше се сви осим једнога својим кућама. Узрок је додуше било и мутно време у те дане, што се нису пчелари у очекиваном броју одазвали; а и то је узрок што је први дан курса била недеља, па многи свештеници и учитељи због црквених дужности нису могли доћи, томе су такође криви аранжери који су изабрали те дане.

Како се нису курсисте све искушале у заказани дан то се није могао одржати план предавача, да се први дан предаје у гимназији а други дан да се изађе на пчелињак. Курсисте долажаху који раније који доцније неки бежу и први и други дан а неки само други дан.

По жељи присутних први дан изашло се на пчелињак г. проф. Живаловића где је сам он отпочео пчеларска предавања а уз њега држали су предавања и Маширевић и Латинкић. Слушаоци у току предавања стављаху питања и добиваху одговора. Неки савесни слушаоци још код куће своје прибележили су питања, на која су овде тражили и добили одговора.

Кад се предавања, питања и одговори завршили прешло се на разгледање пчелињака. Ту се показало посетиоцима све оно што се пре тога предавало; показало се како се ради са американком,

показале се разне кошнице добре и рђаве стране њихове, показале се разне справе и начин како се с којом ради.

Другог дана посетилих курсисте пчелињак И. Маширевића. Ту су разгледали опет све приборе и кошнице, и по томе присутни стављаху и опет разна питања, на која су им г. Латинкић и Маширевић одговарали, а они пажљиво слушали и бележили.

На завршетку курса курсисте благодарно увераваху особито г. Живановића да се са успехом враћају, да су много научили што пре нису знали и да су много видели што пре видели нису, изразили су жељу и молбу да се до године ако Бог да и опет одржи пчеларски курс.

Задовољство посетилаца беше задовољство г. проф. Живановића а не мање и предавача Латинкића и Маширевића.

Слушаоци на овом првом пчеларском курсу у Карловцима били су: *Арсеније Поштик* јеромонах и професор монашке школе из Хопова, *Антоније Апостоловић* парох из Кленка, *Никанор Чалашевић* патријарашки капелан и економ из Карловаца, јерођакон *Данило Пантелић* конвистор, бележник из Карловаца, ђакон *Ђорђе Павковић* из Сомбора, *Мито Вогаљски* учитељ из Хртковаца, *Мирко Фабри* учитељ из Хртковаца, *Пајо Мандић* учитељ из Нове Градишке, *Сава Сладаковић* бележник из Јаска, *Стеван Вујадиновић* учитељ из Кленка, *Душан Гроздић* трговац из Руме, *Душан Мандић* учитељ из Бингуле, *Иса Сивчев* земљоделац из Шуљма, *Исак Мартић* земљоделац из Манђелоса, *Јован Гајић* учитељ из Чортановаца, *Ђорђе Јановић* учитељ из Војке, *Живојин Грујић* трговац из Башахида *Паул Сатлер* економ из Панчева, *Урош Марић* угоститељ из Панчева, *Н. Миросављевић* учитељ из Добринца. Осим ових било је ученика богословије, гимназије и један манастирски приправник.

— **Да се саће не ометији препоручују** њеки пчелари мјесто сумпорисања да се између саћа у сандуку помеће пелен. Пелен треба за овај посао брати кад је у цвијету и осушити га.

— **Теј од жалфије са медом добро заслађен** врло добро чини онцјем, који су назебли и тијем навукли кашаљ.

— **У Француској има фабрика, у којој се прави чоколада од меда.** До 1400 к. се недјељно направи и наруџбина је толика да се не могу све да подмире.

— **Од мрави препоручују карболинеум.** Ако су кошнице у павиљону треба њиме намазати патос.

— **Др. Јос. Лангер из Прага доназује да отров пчелињи није мравиња киселина** него да припада алкалојидима и нема у њему биљних животињица, које изазивају разне болести.

— **У Мерану у Тиролској пчеларство опада од неколико година.** Пчелари продају своје кошнице и не ће више да пчеларе. Узрок неродним годинама држе да је прскање винограда плавим каменом и сумпорним прашком од пероноспоре и еринозе. Тамо се чокоће пушта на чардаклије у алеје, а између њих сије се жито и друге културне биљке, на које при прскању ластара пада такође растопљени плави камен и сумпорни прашак. Биљкама то не штоди, али пчелама и дру-

гијем инсектима изгледа да штоди. Такође тамо прскају и лишће на воћкама плавим каменом, што све иде на штету пчели — као што се тамо туже и мисле

— **Министар народне привреде у Србији одредио је нарочити програм**, по коме ће се учитељи за петнаест дана учити у пољској привреди. Курсови ће се за први мах отворити у Каљеву и Букову и трајаће од 14—29 јулија.

— **Пчеларски и калемарски курс. Пожешка подружина „Српскога пољопривреднога друштва“ држала је 21, 22 и 23 маја у Пожези пчеларски и калемарски курс** Овијем су курсом руковали стрчни изасланици „Српскога пољопривреднога друштва.“ који су нарочито за овај посао одређени. Т.

— **Од чега све добивамо восак.** 1.) Осим пчелињег воска имамо карнауба — восак, који се добива са лишћа са палме, који расте у Бразилији и који се зове *Copernicia cerifera*. 2.) Кинески восак, који се добива из сјемења од дрвета, које се зове *Stillinga cerifera* и које расте у Кини. 3.) *Ficus cerifera*-восак, који се добива од дрвета, који се тако исто зове и расте на острву Суматри. 4.) Јапански восак добива се из семења од дрвета *Rus succedanea*, које расте у Јапану и Кини. 5.) восак, који се добива од дрвета *Brosimum Gelactodendron*, а расте на кордиљерима. 6.) Мирика-восак добива се од плода са дрвета *Murica cerifera*, које расте у јужном дијелу задружних американских држава. 7.) Окуба-восак добива се од дрвета *Muristica* Осива, која расте у провинцији Пара на ријечи Амазонци. 8.) восак се добива са палме *Ceroxylon andicola*, која расте у Новој Гранади у јужној Америци. 9.) Церезин, минерални восак, који се добива из Озокерита, који се налази у земљи у Галицији и Румунију. 10.) Парафин, воштана маса, која се добива сухом дестилацијом из угљена или петролеума. 11.) Стеарин, који се добива из сала животињскога. — Напошљетку овамо се може приброджати и лој, који се добива од животињскога сала од волова и оваца. —

— **8. (20.) з. м. благословио је по одређеном обреду г. Васа Латинкић пчелињак одговорног уредника овог листа у присуству г. проф. Живановића.**

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Претплата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српског Пчелара“ у Ср. Карловце.

Претплату за Србију прима Пчеларско-воћарска задруга у Београду.

За огласе и објаве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 нов. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа Српске Манастирске Штампарије.